

Publicerad 2 mar 2003 23:23

"Barn kan fås att hata sin pappa"

Bittra konflikter mellan föräldrarna - det är huvudorsaken till att barn förlorar sina fäder, enligt familjeterapeuterna Agnetha Svensson och Gösta Emtestam. "Vi träffar barn som utsätts för psykisk misshandel och riskerar skador för livet", säger de.

AGNETHA SVENSSON och Gösta Emtestam är frilansande experter på vårdnadsutredningar och erfarna familjeterapeuter. De arbetar tillsammans och tar sig ofta an spruckna familjer där det elaka spelet mellan de forna älskande är så grymt att barnen tar allvarlig skada.

Just nu tänker de särskilt på två pojkar och en flicka i skolåldern som bor i norra Sverige. De är på väg att bli av med sin pappa som de i grunden älskar och som tills för ett par år sedan var mycket närvarande i deras liv.

Barnen bor hos mamman, och hon driver en framgångsrik hatkampanj mot sin före detta make, både i hemmet och i rättssalen. Hon utsätter därmed sina egna barn för något som vissa forskare kallar PAS (Parental Alienation Syndrom), ett psykologiskt risktillstånd som anses kunna ge barn men för livet.

De två familjeterapeuterna har haft många samtal med både föräldrarna och barnen inom ramen för den vårdnadsutredning de har gjort.

- **BARNEN VÄGRAR NUMERA** att umgås med pappan, berättar Gösta Emtestam. De upprepar som papegojor vad deras mamma har sagt. De är så hjärntvättade att de faktiskt tror att de hatar sin pappa. Det är ruskigt.

Pappan har enligt Agnetha Svensson och Gösta Emtestam varit en varm och närvarande far. Han betalar för barnen, och ingen myndighet misstänker honom för kriminella handlingar. De två terapeuterna bedömer att han är lämplig som vårdnadshavare. Ändå har de registrerat följande betonghårda påståenden från barnen:

"Jag vill aldrig mer träffa pappa. Jag behöver honom inte. Jag vill att mamma ska få ensam vårdnad."

"Han är inte min pappa längre. Han är alkoholist. Jag vill bara få bort honom ur mitt liv."

"Nu har jag fått veta sanningen. Nu vet jag att pappa är en pervers pedofil."

BARNEN UMGICKS med pappan i flera år efter skilsmässan. Det var han som betalade deras ganska exklusiva fritidsaktiviteter. Men så träffade han en ny kvinna, och några månader senare blev han arbetslös; han ansåg sig inte längre kunna ge barnen lika mycket extrapengar varje månad. Dessa händelser ledde till att den latent konflikten med barnens mamma fördjupades och drevs till domstol.

- Pappan kämpade länge, berättar Gösta Emtestam, men nu har han sagt att han ger upp. Han orkar inte längre ta emot alla anklagelser och allt hat. Och han vill inte att barnen

Familjeterapeuterna Agnetha Svensson och Gösta Emtestam träffar ofta barn som av den ena föräldern har programmerats till att hata och förskjuta den andra. "Det handlar om psykisk barnmisshandel", konstaterar de.

ska tvingas att vittna i en domstol. Så han släpper taget.

Rollerna kan vara ombytta; det kan vara pappan som impregnerar barnen med sitt hat och mobbar ut mamman ur deras liv. Men oftast är det mamman som med samhällets hjälp driver pappan ut i kylan.

I båda fallen far barnen illa.

- **ETT BARN SOM** växer upp i nära kontakt med sin mamma och sin pappa bygger upp sin person och sin självbild med bådars hjälp. Om barnet sedan tvingas att ta avstånd från den ena föräldern - då blir det i någon mening av med halva sitt jag, säger Agnetha Svensson.

- Barn som förlorar sin pappa kan få ett hål i själen, förklarar Gösta Emtestam. Sådana barn känner sig lätt mindervärdiga, och när de senare i livet utsätts för andra separationer mår de väldigt dåligt. Många vågar inte skilja sig från en olämplig partner fast de borde. Kvinnor kan till exempel hålla kvar våldsamma män i sina liv, år efter år, säger Gösta Emtestam.

- Barn som tvingas att förneka och överge sin pappa kan ytligt sett klara sig bra i livet, men de bär på ett dåligt samvete och blir nog lite hårda och känslokalla. De blir kanske aldrig riktigt glada i grunden. Antingen blir de oerhört bundna till mamman, eller också förskjuter de även henne - då blir de helt föräldralösa. Detta sker ofta i vuxen ålder. Och risken är stor att de överför sin bitterhet till sina egna barn, säger Agnetha Svensson.

- **DET ÄR NÄSTAN** bättre om pappan dör, säger Gösta Emtestam. Då kan barnet sörja och gå vidare.

Omkring 16.000 pojkar och flickor i Sverige saknar kontakt med sina högst levande och som biologiska fäder registrerade pappor. Dessa män betraktas allmänt som ansvarslösa och egoistiska smitare. Men Agnetha Svensson och Gösta Emtestam tror efter 25 år som vårdnadsutredare att de allra flesta av dessa frånvarande fäder inte alls vill slippa ifrån sina barn.

- Visst finns det smitare, säger Agnetha Svensson, men de är få jämfört med dem som släpper kontakten med barnen därför att de inte orkar med de ständiga konflikterna med barnens mamma.

- Vi bedömer att ungefär var sjätte frånvarande pappa förtjänar etiketten smitare, säger Gösta Emtestam. Dessa män vill verkligen inte träffa sina barn, och det beror i vissa fall på att de är känslomässigt handikappade, att de vill göra karriär eller att de har skaffat sig en ny familj - somliga män är enkelspåriga. Andra smiter därför att de har psykiska problem eller missbrukar droger. Men de allra flesta ger upp sitt faderskap därför att de inte orkar vara pappa på mammans villkor. De har kanske utsatts för umgängessabotage, övergreppsanklagelser, polisförhör eller långvariga domstolstvister, och för att själva orka leva vidare väljer de i förtvivlan bort barnen.

- **VISST KAN MAN** kritisera dem för att de ger upp. Men alla människor är ju inte så tuffa att de orkar kämpa hur länge som helst, säger Agnetha Svensson.

Hon påpekar att det fortfarande är lättare för mödrar än för fäder att få igenom sina krav i en vårdnadsvist, och att kvinnor normalt får ett bättre stöd av socialtjänsten än vad män får.

- Detta är ju helt rätt i de fall där mannen faktiskt har gjort sig skyldig till misshandel eller rent av incest, säger hon. Men för det första behöver ju inte det faktum att mannen har slagit kvinnan nödvändigtvis innebära att han också har slagit barnen eller att han är olämplig som pappa och vårdnadshavare. För det andra förekommer det att kvinnor

kommer med falska anklagelser för att få ensam vårdnad och skaffa sig ensamrätt till barnen. Och även dessa kvinnor får ofta samhällets fulla stöd utan att någon vet om anklagelserna är sanna eller ej - socialtjänsten och domstolarna ser alltså inte till barnets bästa i dessa fall, utan hjälper den ena föräldern att mobba ut den andra.

SJÄLVKLART SKA HOTADE och slagna kvinnor och barn få skydd och stöd, det understryker både Gösta Emtestam och Agnetha Svensson; somliga föräldrar är farliga för sina barn och bör därför inte få umgås med dem utan att andra vuxna är med.

- Kvinnojourerna gör ett jättebra jobb, säger Gösta Emtestam. Men vi ser sådant som de inte ser. Vi ser barn som blir av med sina alldeles utmärkta fäder därför att föräldrarna inte har bearbetat och löst sin konflikt. Har man barn ihop kan man ju aldrig bli av med varandra. Och om frustrationen leder till umgängessabotage och rättsliga tvister om vårdnaden eller om barnens boende - då fördjupas konflikten. I en rättssal tvingas ju båda att strö salt i den andras sår för att vinna och inte tappa ansiktet. Barnen används som vapen och bitterheten växer.

De två terapeuterna anser att så kallade samarbetsamtal borde vara obligatoriska för föräldrar som skiljer sig. I fall där konflikten är bråddjup bör samtalen övergå i regelrätt familjeterapi som samhället betalar.

- **MÅLET ÄR ATT** lösa konflikten så att mannen och kvinnan kan samarbeta. På så vis minskar risken att barnen blir delvis eller rent av helt föräldralösa, säger Agnetha Svensson.

Gert Svensson, gert.svensson@dn.se

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.